

ГРИШОВА ІННА ЮРІЇВНА
головний науковий співробітник
Інститут законодавства Верховної Ради України, д.е.н.

ДЯЧЕНКО ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ
доцент кафедри обліку і оподаткування, к.е.н., доцент
Одеський державний аграрний університет

ГАЛИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ
завідувач кафедри економічної теорії
та економіки підприємства, к.е.н., доцент
Одеський державний аграрний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Значний рівень тіньової економіки, що присутній в нашій країні негативно позначається на її розвитку, зокрема впливає на зниження рівня та погіршення структури ВВП, гальмуються соціально-економічні реформи, поглиблюється розшарування суспільства та інше. На сьогодні, хоча і спостерігається позитивна динаміка щодо скорочення рівня тіньової економіки, але він залишається достатньо високий. Саме тому і викликає значний інтерес питання зарубіжного досвіду зниження рівня тіньової економіки.

Зниження рівня тіньової економіки в окремих країнах ЄС в результаті реалізації значної кількості методів боротьби з тіньовою економікою та корупцією підтверджує їх ефективність і раціональність застосування на практиці. Досвід досліджуваних країн є позитивним і може бути застосований іншими країнами.

Беручи до уваги загальні риси корупції, з'ясовано, що в українському законодавстві немає розроблених заходів та рекомендацій, що б стосувалися протидії корупційним діянням в межах самої компанії. Здебільшого мова йде про корупційні діяння фізичних та юридичних осіб по відношенню до

посадовців, проте у багатьох країнах є розроблені рекомендації щодо протидії корумпованості серед працівників компаній.

Низку таких рекомендацій запропонувала для зарубіжних країн Міжнародна торгова палата, що з 1977 р. працює в напрямі зниження корумпованості. Її фахівцями було розроблено Кодекс поведінки «Протидія корупції», який містить основні заходи боротьби з цим явищем на підприємствах.

Цей документ постійно змінюється та доповнюється у відповідності до сучасних економічних реалій.

У цьому Кодексі передбачено наступні напрями боротьби:

1. Етика фірми та приклад в особі начальства. Під цим мається на увазі, що кожен працівник, включаючи керівників, повинен поводитись і будувати свої стосунки всередині фірми так, щоб не потрапляти ні від кого в залежність чи не бути зобов'язаним кому-небудь.

2. Надання переваг працівникам, що включає в себе: коректне поводження з партнерами та представниками влади; відповідальність стосовно подарунків; чітке розмежування між діловими та приватними подарунками; уникнення конфлікту інтересів в результаті додаткової зайнятості в тому числі і розподіл капіталу; пожертвування.

3. Внутрішні організаційні заходи, до яких входять: принцип-чотирьох-очей, чіткий розподіл обов'язків та ведення документації без «білих» плям; ротація персоналу у чутливих областях; постачальники-альтернативи; система таємних інформаторів; інформація та комунікація.

4. Контроль та санкції, які ґрунтуються на: перевірці достовірності; посиленні контролю та підвищенні стандартів; власне санкціях.

Дуже важливим для детінізації економіки є дієвий контроль та застосування високих штрафів за недотримання чинного законодавства. Існуюча в Україні система штрафів є найнижчою в Європі. Розмір санкції за порушення законодавства про працю становить від 510-850 грн. Невиконання вимог інспектора щодо усунення порушень накладається штрафом від 850-1700

грн. Порівняно з країнами Східної Європи мінімальні штрафні санкції за не оформлення трудового договору становлять від 8,3 тис. грн. (Болгарія), до 100,0 тис. грн. (Чехія), а максимальні - до 2,0 млн грн. (Словаччина).

Значного розвитку в країнах ЄС набуває нелегальний ринок праці. Ситуацію також погіршує нелегальна міграція та різниця у рівні заробітної платні у сусідніх перехідних країнах та країнах Європейського Союзу. В результаті збільшення нелегального ринку праці відбулося зростання рівня безробіття в ЄС і, як наслідок, посилення навантаження соціальних виплат на бюджети країн.

Боротьба з розширенням тіньової економіки в Європейському Союзі проходить на трьох рівнях: національному, регіональному (в рамках союзу) та міжнародному (в рамках міжнародних організацій, до яких входять країни ЄС). Боротьба з тіньовою економікою проходить за наступними напрямками: боротьба з корупцією; зміни в податковій політиці; обмеження тіньового ринку робочої сили в ЄС; боротьба з відмиванням брудних коштів; боротьба з кримінальним сектором тіньової економіки, насамперед з наркобізнесом [1].

Боротьба з тіньовою економікою в Європейському Союзі має комплексний характер. З точки зору методів, протидія негативним проявам тіньової економіки не обмежується лише санкціями за порушення умов заборони (оскільки для ефективного запровадження санкцій необхідна велика кількість бюджетних коштів).

Отже, аналіз та застосування досвіду країн ЄС в боротьбі з тіньовою економікою дозволить нашій країні знизити рівень тіньової економіки до того рівня, який забезпечить належний розвиток національної економіки.

Література

Гришова И.Ю. Научные подходы к методологии выявления элементов теневой деятельности на предприятиях Украины/ О.О.Красноручкий, И.Ю.Гришова // Вестник Ивановского государственного университета. Серия «Экономика», 2016. - №1(27). – С.13-18.